

§ 10.

Anmäldes och bordlades första gången:
 Bevillings-Utskottets Betänkande N:o 25 och
 Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 75 och 76.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 8 Maj.

Kl. 12 midd.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne April äfvensom protokollsutdrag angående de beslut, hvilka förliden gårdag blifvit af Kammaren fattade.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Ludvig Norrby Stenstugu* aflemnat polett såsom riksdagsombud för Gotlands läns södra domsaga. Herr Norrby, som nu var tillstädes, helsades af Herr Talmannen, och intog derefter sin plats bland Kammarens ledamöter.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt den uti Bevillings-Utskottets Memorial N:o 24 föreslagna voteringsproposition för bestämmande af införselstullen å artikeln socker raffineradt, samt oraffineradt icke mörkare än N:o 18 af gällande standard, samt vidare denna dag blifvit bestämd för att, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, rösta öfver de stridiga beslut, som i denna fråga af Riksdagens båda Kamrar fattats, så företogs nu, på sätt och med den utgång här nedan omförmäles, denna omröstning enligt nyssberörda voteringsproposition, som hade följande lydelse:

Den, som bifaller Utskottets af Andra Kammaren antagna förslag att åsätta artikeln socker, raffineradt samt oraffineradt icke mörkare än N:o 18 af den i världshandeln gällande Holländska standard, en införselstull af 14 öre per skålpund,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Riksdagen i likhet med Första Kammaren för ifrågasvarande artikel bestämt en införselstull af 14,40 öre per skålpund eller 14 R:dr 40 öre per centner.

Sedan voteringsседlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsседlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknung, och utföll omröstningen med 98 ja och 40 nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 35 ja och 68 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, 98 ja och 40 nej, sammanräkningen visar 133 ja och 108 nej; varande alltså beslut i denna fråga af Riksdagen fattadt i öfverenssammanmelse med ja-propositionens innehåll.

Protokollsutdrag öfver denna votering blef genast uppsatt och justeradt samt Med-kammaren delgifvet.

§ 4.

Föredrogs ånyo och biföllos Stats-Utskottets Memorial:

N:o 87, angående åtskilliga i Riksgälds-kontorets räkenskaper balanserade skuld- och fordringsposters afskrifning eller bokföring inom linien; och

N:o 88, med förslag till stadganden i Riksgälds-kontorets reglemente angående dels detta verks skulder och fordringar för meddelade lån, dels de vid föregående riksdagar till utgående från Riksgälds-kontoret beviljade, men ännu icke utbetalade statsanslag, dels de vid innevarande riksdag på Riksgälds-kontoret anvisade statsutgifter.

§ 5.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets Memorial N:o 89, angående bestämmandet af aflöningen för de vid innevarande riksdag hos Kamrarne och Utskotten samt i Riksdagens Kansli anställda tjänstemän och vaktbetjente.

Härunder förekommo *Utskottets hemställanden å sid. 3.*

Biföllos.

Å sid. 4.

Herr Ola Jönsson: Utskottet har för sex kanslister i Första och ett lika antal i Andra Kammaren tillstyrkt ett dagtraktamente af 5 R:dr 50 öre. Häremot vore under andra förhållanden ingenting att påminna, men då man tager i betraktande, att Utskottet tillstyrkt förhöjning i arfvodet för alla öfrige hos Kamrarne anställde tjänstemän äfvensom för vaktmästarne, skulle det se besynnerligt ut, om icke äfven kanslisterne skulle tillerkännas någon förhöjning. Jag får därför föreslå, att deras dagtraktamente bestämmas till 6 R:dr. Den sålunda föreslagna förhöjnin-

gen är visserligen obetydlig, men den kan dock möjligen hafva sitt värde, mindre för penningens skull än för det erkännande som ligger deri.

Herr Indebetou: Vid riksdagens början hyste jag den farhåga, att riksdagen icke skulle kunna på fyra månader afslutas. Jag ansåg derföre, att någon åtgärd borde vidtagas för att befordra ärendenas gång; och af sådan anledning föreslog jag jemte en annan ledamot inom Kam-maren, att arfvodet för kanslipersonalen måtte bestämmas till visst belopp för hvarje person för hela riksdagen, utan afseende på huru länge riksdagen komme att fortfara. Då det likväl nu visar sig, att göromålen gått fortare än man vågat hoppas, saknar jag all anledning att sätta mig emot det slut, hvartill Utskottet i afseende på min motion kommit.

Hvad angår den föreslagna aflöningen för tjänstemännen, så och då det visat sig, att de uppfyllt allt hvad man rimligtvis kunnat begära, anser jag att man icke bör vara alltför knapp emot dem. Bättre är att mot något högre aflöning hafva tjänstemän, som väl fullgöra sina åliggan-den, än att emot lägre arfvode hafva sådana som illa uppfylla sina skyl-digheter. Jag får derföre, af skäl som representanten från Malmöhus län redan anført, föreslå, att dagtraktamentet för de sex kanslisterna uti båda Kamrarne höjes till 6 R:dr.

Herrar *Hedengren* och *Vougt* instämde.

Herr Sjöberg: I likhet med de föregående talarne finner äfven jag, att de sex så kallade "andre kanslisterna" böra kunna komma i fråga till åtnjutande af någon förhöjning uti det af Utskottet för dem föreslagna arfvodet. Jag anser det vara i sin ordning, att den kanslist, som närmast sekreteraren har att utöfva tillsynen öfver kansligöromålens gång, blifvit uppförd i samma lönegrad som notarierna. Deremot finner jag skilnaden emellan det dagtraktamente, som föreslagits att utgå till de två förste och de sex andre kanslisterna, vara alltför väsendtlig; men då jag icke vill yrka någon nedsättning i hvad Utskottet i denna del föreslagit, får jag, på sätt föregående talare hemställt, anhålla, att dagtraktamentet för de sex andre kanslisterna höjes till 6 R:dr.

Herr Hörnfeldt: Vid behandlingen af denna fråga uti Utskotte var jag till en början af den åsigt, att mera afseende borde fästas vid motionärernes förslag om aflöningens bestämmande i rund summa. Men vid närmare eftersinnande fann jag dock, att någon annan grund icke fanns än den tid, som för riksdagen åtgått. Utgående från den synpunkt, att notarierna vid denna riksdag, i förhållande till antalet, icke haft mera att göra än vid näst föregående riksmöten, ansåg jag att dagtraktamentet för dem icke borde sättas högre än 9 R:dr. Då det likväl icke lärer låta sig göra att få någon nedsättning i hvad Utskottet föreslagit, förenar jag mig med dem, som yrkat att kanslisternes arfvode måtte bestämmas till 6 R:dr om dagen.

Herr Björck:

Herr Ola Jönsson: Jag har icke haft någon anmärkning att göra mot hvad Utskottet för öfrige tjänstemän tillstyrkt, enär den förhöjning,

som för dem blifvit föreslagen, är en följd af ökade göromål. Men det var af detta skäl som jag yrkade förhöjning i arfvodet för kanslisterna, och det lärer väl icke kunna bestridas, att äfven de vid denna riksdag haft ökade göromål. Jag vågar därför hoppas, att Kammaren skall finna den af mig föreslagna förhöjningen billig, och jag anhåller om proposition å det af mig framställda yrkandet.

Herr *Wallén* förenade sig med Herr Ola Jönsson.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannens propositioner på bifall dels till Utskottets hemställan och dels till Herr Ola Jönssons förslag besvarades med ja och nej, hvarjemte äskades votering, som alltså i grundlagsenlig ordning anställdes enligt följande voteringsproposition:

Den, som vill att dagtraktamentet för de hos Riksdagens Kamrar anställde andre kanslister skall, på sätt Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 89 hemställt, utgå med 5 R:dr 50 öre,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är dagtraktamentet för ifrågavarande kanslister bestämdt till 6 R:dr.

Omröstningen utföll med 104 ja och 46 nej; varande alltså Utskottets förslag utan förändring bifallet.

Utskottets hemställanden rörande aflöningsbeloppen för de tjenstemän och vakbetjente, som varit anställda hos samtliga de ständiga Utskotten, äfvensom hos de Särskilda Utskotten för landförsvarets och jordbrukets angelägenheter, biföllos.

Angående den af Utskottet dernäst föreslagna aflönningen för sekreteraren hos Särskilda Utskottet för folkskolelärare-seminarierna yttrade

Herr Meijerberg: Då jag gifvit anledning till tillsättningen af det Särskilda Utskottet för folkskolelärare-seminariernas ombildning, så torde det måhända ock tillhöra mig att tillse, att icke större kostnader för detta Utskott må drabba Statsverket, än rätt och billigt är. Utskottet har föreslagit för sekreteraren inom nämnda Utskott ett dagtraktamente af 8 R:dr 25 öre per dag, hvilket för ett antal dagar af 78, hvilka förflutit sedan Utskottet bildades, skulle utgöra ett belopp af 643 R:dr 50 öre. Detta synes mig vara temligen drygt. Utskottet har haft endast 11 sammanträden, och resultatet af dessa har blifvit ett Betänkande på några ark. Utskottet har för sin del ansett ett arfvodesbelopp härför af tillhoppa 350 R:dr utgöra full vedergällning för sekreterarens arbete. Anledningen, hvarföre Särskilda Utskottets förslag icke af Stats-Utskottet beaktats, inser jag icke. Det Särskilda Utskottet har vid förslaget till arfvode åt sin sekreterare utgått från den föreställningen, att han, som förut var antagen till kanslist i Stats-Utskottet, der skulle erhålla ett dagtraktamente af 3 R:dr 50 öre, då det deremot nu för kanslisterna i sistnämnda Utskott blifvit bestämdt till 5 R:dr 50 öre. Måhända skulle derföre hvad Särskilda Utskottet föreslagit i traktamente, eller 350 R:dr, vara något för lågt, men å en annan sida anser jag Stats-Utskottets förslag, som uppgår till något öfver 643 R:dr, vara alldeles för högt tilltaget.

Herr Björck:

Vidare anfördes icke; och Utskottets hemställan bifölls.

Rörande *de af Utskottet för tjenstemännen hos Riksdagens Kansli ifrågasatta aflöningsbelopp* yttrade

Herr Sjöberg: Ehuru jag ogerna uppträder emot Utskottets förslag i detta Memorial, måste jag dock göra det af skäl, som det tillhör mig att uppgifva.

Utskottet har för föreståndaren för tryckeri-expeditionen hos Riksdagens Kansli föreslagit ett dagtraktamente af 10 R:dr. Detta traktamente kan väl synas hederligt, men det står dock ej i förhållande till det arbete, som denne person nedlagt. Hade vi varit i saknad af denne nitiske och driftige man, så är det sannolikt, att Riksdagen icke kunnat avslutas på den tid, som vi alla önskat, utan räckt måhända en månad derutöver. Jag har temligen noga följt arbetet inom detta Kansli, och jag kan försäkra, att det varit och är alldeles odrägligt, särdeles under motionernas tryckning, i anseende till den skyndsamhet hvarmed det måst bedrifvas, och hvaraf följt, att de vid detta Kansli anställde tjenstemän ofta varit tvungne att arbeta tills klockan 12 på natten och derutöver.

Med afseende härå anser jag det vara obilligt att icke gifva bemälda föreståndare högre aflöning, än den Utskottet föreslagit. Äfven i Talmanskonferensen hördes man inse, att det föreslagna dagtraktamentet var för ringa, men man trodde, att någon särskild anmälan om gratifikation skulle kunna ega rum om bemälda föreståndares aflöning. Jag föreslår nu, utan att jag dermed anser mig taga Statens medel alltför mycket i anspråk, att ifrågavarande föreståndare må tillerkännas ett månadsarfvode, lika stort som Konstitutions-, Bevillnings- och Lag-Utskottens sekreterare, eller 400 R:dr.

Hvad beträffar de trenne korrekturläsarne, anser jag äfven dessa, i förhållande till andra vid riksdagen anställda tjenstemän, hafva blifvit af Stats-Utskottet stjuvmoderligt behandlade. Det är en känd sak, att sådana arbeten, som de hvarmed dessa tjenstemän varit sysselsatta, erfordra i allmänhet stor ihärdighet och ansträngning, utom det att korrekturläsning i och för sig utgör en verklig ögonpina; men nu tillkommer den omständighet, som jag redan antydt, att göromålen måst i yttersta grad påskyndas emot hvad förhållandet varit vid föregående riksdagar. Dessa tjenstemän anser jag vara väl förtjente af 8 R:dr 25 öre om dagen hvardera, och då de äro endast tre, så tynger eu sådan förhöjning ganska obetydligt på riksdagskostnaden i sin helhet. I billighetens och rättvisans namn anhåller jag derföre, att Kammararen måtte lyssna till min nu gjorda framställning, den nemligen att föreståndaren för tryckeri-expeditionen må erhålla ett månadligt arfvode af 400 R:dr och de tre korrekturläsarne hvardera 8 R:dr 25 öre i dagtraktamente.

Herr *Blanche* förenade sig med Herr Sjöberg.

Herr Staaff: Jag instämmer uti föregående talares yttrande och anser det vara af stor vikt, att, sedan man väl fått en särdeles utmärkt och passande person till föreståndare för tryckeri-afdelningen, man bör af-

löna honom på sådant sätt, att man kan hoppas att äfven vid en kommande riksdag få honom tillbaka på platsen. Personer, sådana som den ifrågavarande, hvilken innehar alla för platsen erforderliga egenskaper, växa icke på träd, om jag så må uttrycka mig. Jag bifaller Herr Sjöbergs framställning.

Herr Sven Nilsson: Sparsamhet leder icke vid alla tillfällen till hushållning, och i förevarande fall synes man icke böra vara alltför mycket sparsam. Just i dag hafva vi erfarenhet utaf hvad en verksam och erfaren man sådan som den nuvarande föreståndaren för tryckeri-expeditionen jemte dugliga biträden kan uträtta. Ett Betänkande, som i går justerades inom Utskottet, är nu redan i dag hos Kammaren utdeladt färdigtryckt. Jag instämmer derföre i det förslag om förhöjning i aflöningen för tryckeriföreståndaren och korrekturläsarne, som af föregående talare blifvit föreslagen.

Herr Witt: Då jag tror den allmänna önskan inom Kammaren vara, att tryckningen af våra förhandlingar måtte gå lika raskt under följande riksdagar, som den gått under den innevarande, anser jag, att vi alla här i Kammaren böra förena oss uti den förhöjning i afseende på aflöningen, som Herr Sjöberg föreslagit. Likasom han är jag öfvertygad, att riksdagen icke nu vore så nära sitt slut, om ej riksdagstrycket fortgått med den drift och skicklighet, som det gjort. Vid besök inom tryckeri-expeditionen har jag funnit arbetet fortgå med ovanlig raskhet, ehuru detsamma varit ganska svårt och besvärligt. Äfven jag har läst korrektur och har deraf haft samma erfarenhet som en föregående talare, att det är särdeles påkostande för ögonen. Jag anser de af Utskottet föreslagna aflöningarne för de nu ifrågavarande och Riksdagens öfrige tjänstemän icke stå i något jemförligt förhållande till hvarandra, hvarföre jag, för att åstadkomma rättvisa i fördelningen, påyrkar den af Herr Sjöberg föreslagna förhöjningen.

Många ledamöter hördes instämma.

Herr Björck:

Herr Leffler: Såsom Kanslideputerad kan jag icke annat än instämma uti Herr Sjöbergs yttrande om föreståndarens för tryckeri-expeditionen verksamhet, drift och nit vid utöfvandet af sitt kall, och jag önskar derföre också, att det föreslagna arfvodet måtte höjas. Då emellertid Herr Björck nu velat, att ett arfvode i ett för allt till betäckande af skilnaden emellan det af Utskottet och det af Herr Sjöberg föreslagna beloppet måtte tryckeri-föreståndaren tilldelas, så hemställer jag, att Kammaren nu genast måtte bestämma gratifikationens belopp, till upplysning hvarvid jag vill nämna, att han hittills tjänstgjort fyra månader och kommer ytterligare att tjänstgöra ungefär 14 dagar, således tillsammans 4½ månader. Om Kammaren beslutar, att han må utöfver det af Utskottet föreslagna dagtraktamentet erhålla en gratifikation af 100 R:dr i månaden, eller af 450 R:dr för hela riksdagen, så tror jag, att begge meningarne blifva rättvisligen sammanjemkade.

I afseende å korrekturläsarne instämmer jag uti Herr Sjöbergs yrkande.

Herr Vougt: Jag, lika med föregående talare, anser det vara en skyldighet och en angenäm pligt för mig att söka bereda ifrågavarande tryckeri-föreståndare någon tillökning uti den af Utskottet föreslagna aflöningen; men, lika med Herr Leffler, anser jag, att en sådan tillökning bör ske genom ett särskildt arvode på en gång.

I afseende på korrekturläsarne tror jag det jemväl vara af vigt att ställa så till i afseende å dem, att man jemväl hädanefter erhåller för detta bestyr lämplige personer. De få ofta arbeta vid ljus, i följd hvaraf arbetet blir dem tyngre än för andra.

Jag instämmer med Herr Sjöberg i fråga om korrekturläsarnes aflöning.

Herr Sjöberg: I anledning af den värde representantens från Göteborg yttrande vill jag erinra, att Kansli-deputerade i Talmanskonferensen framhöllo nödvändigheten af att bestämma tryckeri-föreståndarens aflöning till lika belopp med de fleste Utskotts-sekreterarnes. Skulle nu Kammarrens pluralitet instämna uti min förut gjorda framställning, anser jag, att det vore bäst att derom genast fatta beslut, ty skola vi afakta ett särskildt Memorial i ämnet, så kommer troligtvis att deri föreslås större, men icke mindre tillökning, än den hvarom jag hemställt, och dessutom skulle genom ett uppskof förloras tid.

För öfrigt vill jag tillägga, utom hvad jag yttrat i afseende på tryckeri-föreståndarens drift och nit i tjensten, att vi samtliga stå i förbindelse hos honom jemväl för det sätt, på hvilket han leder arbetet äfven utom expeditionen. Det är visserligen icke omöjligt, men deremot alldeles icke säkert, att Riksdagen skulle hos någon annan finna samma förmåga att på samma gång, om jag så får uttrycka mig, hålla tillsammans samt ordna och fördela den massa arbetare, som för riksdagstrycket är nödvändigt, och att tillhålla hvar och en af de många, som måste för detta arbete användas, att skyndsamt fullgöra sina åligganden. Äfven med afseende härå förnyar jag min framställning om förhöjning af hans aflöning.

Herr Friherre Alströmer: Det är ganska svårt att rättvist afväga arvodena till Riksdagens olika tjenstemän. Hvad nu korrekturläsarne beträffar, så har jag, då jag förut varit ledamot af Expeditions-Utskottet, någon kännedom om deras arbeten, och jag anser detta vara träguare än notariernes i Utskotten. Jag har icke velat undanhålla Kammarren denna upplysning.

Herr Leffler: Då allmänna meningen inom Kammarren synes vara mera benägen för att tilldela ifrågavarande tjenstemän särskilda gratifikation, än att höja det dagtraktamente Utskottet för dem föreslagit, så tager jag mig friheten att till Kammarrens bepröfvande åter föreslå tilldelande af gratifikation i ett för allt till föreståndaren för tryckeri-expeditionen af 450 R:dr samt till hvardera af korrekturläsarne 200 R:dr. Detta

sednare belopp kommer att utgöra något mindre, än om dagtraktamentet för dem skulle höjas till 8 R:dr 25 öre.

Herr Rosenberg: Sedan den siste talaren ändrat sitt förslag, skall jag icke motsätta mig detsamma, men icke vill jag, att det af Utskottet föreslagna dagtraktamente skall ökas. Vi kunna nemligen framdeles få sämre korrekturläsare, än vi nu hafva, men hvilkas pretentioner ändock blifva lika stora. Derföre anser jag, att förhöjningen i aflöningen, om den kommer att ega rum, bör utgå såsom gratifikation.

Herr Sven Nilsson: I motsats mot nästföregående talare tror jag, att man, derigenom att man i förväg bestämmer aflöningen till ett bestämdt och tillräckligt belopp, lättare skall få skickligare sökande. Då jag tillika anser det vara högst nödvändigt att anslå tillräckliga medel, för att erhålla till nu ifrågavarande befattningar lämpliga personer, så instämmer jag i Herr Sjöbergs yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Kammaren, som med öfvervägande nej besvarade Herr Talmannens proposition på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick, antog deremot det förslag, som af Herr Lefler i hans sednare yttrande blifvit framställt, och hade alltså för sin del beslutat, att, utöfver de dagtraktamenten, som föreslagits åt föreståndaren för tryckeri-expeditionen samt åt korrekturläsarne, dessa tjenstemän skulle erhålla särskilda gratifikationer till belopp af 450 R:dr för tryckeri-föreståndaren och 200 R:dr för hvardera af de tre korrekturläsarne.

Hvad Utskottet för öfrigt föreslagit rörande Riksdagens kansli bifölls.

Utskottets hemställan om tiden för arfvodenas upphörande. Bifölls.

Hemställan om gratifikationer till Stats-Utskottets kansli.

Herr O. B. Olsson: För min del anser jag de gratifikationer, som blifvit af Utskottet föreslagna att utgå till dels sekreteraren i Stats-Utskottet och dels sekreteraren på Riksgälds-afdelningen af samma Utskott, vara alltför stora. Sekreteraren på Riksgälds-afdelningen t. ex. skall, enligt Utskottets förslag, erhålla dels i månadligt arvode 400 R:dr, dels såsom gratifikation i och för sjelfva sekreterare-befattningen i ett för allt 600 R:dr och dels för det han tillhandagått Utskottet med upplysningar rörande riksdagsärendena ett arvode för en gång af 400 R:dr. Sammanslår man nu dessa belopp, så kommer bemälda sekreterares aflöning att utgå med 21 R:dr 66 öre om dagen, och detta är bra mycket. Jag hemställer derföre, att gratifikationsbeloppen måtte nedsättas, det första till 400 och det andra till 200 R:dr.

Herr Grefve Posse: Jag är förvissad derom, att Kammaren funnit, det Stats-Utskottets arbeten under innevarande riksdag fortskyndats så mycket som möjligt. I detta afseende hafva vi mycket att tacka Utskottets tjenstemän. Sekreterarne derstädes hafva ansträngt sig till det ytter-

sta. Att nu, sedan arbetena blifvit fullgjorda till Kamrarnes nöje och så skyndsamt som ske kunnat, vilja nedsätta aflöningen, som ingalunda af Utskottet tilltagits för högt, synes mig icke vara grannliga handladt. För att lemna ett exempel på de ansträngningar, dessa tjenstemän fått underkasta sig, vill jag fästa uppmärksamhet deruppå, att Riksgälds-afdelningens sekreterare i dag, som i dag är, varit och är mera sysselsatt än en dagakarl.

Herr Jöns Pehrsson: Jag instämmer uti Herr O. B. Olssons yttrande och anser Stats-Utskottet hafva varit allt för frikostigt, då det föreslagit för Utskottets sekreterare högre aflöning än till och med för Kamrarnes. På denna grund och då vi icke hafva mycket att bortskänka, yrkar jag, i likhet med ofvannämnde ledamot, nedsättning uti de här ifrågavarande gratifikationerna.

Herr Gumælius: Sedan ordföranden i Stats-Utskottet, som väl bäst lärer varit i tillfälle att bedöma ifrågavarande sekreterares arbeten, tillstyrkt beviljandet af de gratifikationer, som Utskottet här föreslagit, så hade jag icke väntat, att någon ledamot här skulle uppstå och bestämdt påyrka nedsättning uti ifrågavarande gratifikationsbelopp. Den, som varit i Stats-Utskottet, har väl reda uppå, huru mycket der är att göra, särdeles vid en riksdag som varit så kort som denna. Att riksdagens fortskyndande mycket berott på Stats-Utskottets arbeten, och att dessa icke kunnat ske utan stora ansträngningar af tjenstemännen, sådant är jag öfvertygad om att hvar och en skall inse. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Vidare blef ej anfördt; och Utskottets hemställan bifölls.

Slutligen blef *Utskottets hemställan om tiden för dessa arfvodens utbetalning* af Kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Memorial N:o 90, angående gratifikation åt Statskommissarien Bruno Johansson.

§ 7.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets Memorial:

N:o 33, angående arfvode till ett hos Banko-Utskottet anställt extra kanslibitråde.

N:o 34, om kungörande af åtskilliga föreskrifter i bankoreglementet.

§ 8.

Företogs ånyo till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:o 73, i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande stadganden om prest- och pastoral-examen samt om andra vilkor för presterlig befordran.

Härvid förekommo *Utskottets hemställanden under a) och b) (sid. 7)* samt *de tvenne första momenten af Utskottets hemställan å sid. 8.*
Biföllos.

Angående 3:dje momentet i sistnämnda hemställan yttrade

Herr A. A. Anderson: För min del skall jag ej påyrka någon ändring i förevarande Utlåtande, som jag finner någorlunda tillfredsställande, men jag hade dock trott, att Utskottet skolat antagit Herr Peter Peterssons motion, som innefattar ett förslag af större utsträckning än Utskottets. De, som ej tagit högre examen än dimissionsexamen och blifva prester samt få sköta pastoralvård, synas mig icke böra vara tvungne att undergå pastoralexamen.

Vidare anfördes ej; och äfven detta moment bifölls.

§ 9.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets Utlåtande N:o 74, i anledning af väckta motioner om ändring i 1 Kap. 1 § och 2 Kap. 1 § Rättegångsbalken.

Utskottets hemställan, sid. 12.

Herr Uhr: Då jag icke vill uppehålla Kammarens ledamöter med någon längre öfverläggning rörande det nu föredragna ämnet, men jag icke kan finna mig belåten med det resultat, hvartill Utskottet kommit, har jag begärt ordet, endast för att hemställa till Kammararen om antagande af Herr Bälter Sven Erssons Utlåtandet bifogade reservation, hvilken jag anhåller måtte blifva uppläst.

Enligt Herr Uhrs begäran blef den ifrågavarande reservationen uppläst, hvarefter yttrade:

Herr Jöns Pehrsson: På de af föregående talare och reservanten Herr Bälter Sven Ersson anförda skäl yrkar jag afslag å Utskottets förslag, särdeles som af detsamma visar sig, att förmögenheten skall vara mätare på dugligheten.

Herr Carl Ifvarsson: Icke heller jag vill bifalla Utskottets förslag, af det enkla skäl att det icke går an att antaga detsamma. Jag vill nemligen fästa Kammarens uppmärksamhet deruppå, att det finnes kommuner, inom hvilka få eller kanske icke någon sjelfegande bonde finnes, utan endast arrendatorer, som ej hafva så högt taxerad egendom, som, efter gällande författningar, gör dem valbara. För sådant ändamål skall nemligen en arrenderad fastighet vara uppskattad i värde till minst 6,000 R:dr. Inom sådana kommuner skulle det således blifva svårt att välja nämndeman, och jag afslår derföre Utskottets förslag. Visserligen kan en förändring af ifrågavarande lagparagraf vara nödig, och jag skulle

derföre icke vilja motsätta mig en återremiss af Utskottets förslag, om dermed något kunde vinnas; men då vi tillföre icke velat återremittera en fråga af den anledning, att Riksdagen vore nära sitt slut, så böra vi så mycket mindre göra det nu, utan endast hoppas på den gamla satsen: "Bättre lycka nästa gång."

Såsom ett ytterligare skäl för mitt afslag skulle jag jemväl kunna åberopa den mindre lyckade redaktionen af förslaget och hvilken påminner om redaktionen från ett annat Utskott, nemligen Ekonomi-Utskottet från åtskilliga föregående riksdagar. Här står nemligen uti förslaget: "den, som kallad varder att i Rätten sitta, på sätt nu sagdt är, vare pligtig" etc.

Meningen kan naturligtvis icke vara att föreskrifva något om, *huru* nämnden bör sitta i Rätten, utan torde den vara, att den som blifvit vald, på sätt ofvan i paragrafen är föreslaget, han bör vara skyldig att i Rätten sitta den föreslagna tiden. En rättelse i detta hänseende anser jag alltså äfven behöflig.

Herr Bovin: Såsom det synes har jag reserverat mig emot Utskottets Utlåtande i nu föredragna punkt. Det har icke varit min afsigt att motsätta mig sjelfva de grunder, hvarpå Utskottets hemställen hvilat, eller att för framtiden nämndemansbefattningen bör uppdragas uteslutande åt dem som tillhöra Bonde-Ståndet eller jordbruksklassen, helst numera något egentligt Bonde-Stånd icke finnes, utan har jag hufvudsakligen instämt i de åsikter Bälter Sven Ersson i sin reservation uttalat. Då nemligen Utskottet velat för valbarhet till nämndeman föreskrifva samma kvalifikationer som för valbarhet till ledamot i Riksdagens Andra Kammare, så har deremot Bälter Sven Ersson ställt sig på kommunalgrund och fordrat allenast samma kvalifikationer som för valbarhet till ledamot i kommunalstyrelserna. Det är så mycket mera skäl att icke gå längre än Bälter Sven Ersson, som, derest Utlåtandet bifölles och således för nämndemän stadgades samma kvalifikationer som för riksdagsmän, en stor del af dem, som nu äro valbara, icke längre vore kompetente, och meningen väl icke kan vara att inskränka utan tvärtom att utvidga valbarheten. Jag kan derföre icke bifalla Utskottets förslag, men tror icke heller att målet vinnes genom bifall till Bälter Sven Erssons reservation, utan yrkar att Utlåtandet måtte varda till Utskottet återremitteradt, så att derigenom Kammaran åtminstone, om ej något annat vinnes, måtte beredas tillfälle uttala den åsigt, att Kammaran icke godkänner de grunder Utskottet för valbarhet till nämndeman uppställt.

Herr Uhr: Skilnaden emellan Utskottets förslag och Bälter Sven Erssons reservation är den, att då Utskottet för valbarhet till nämndeman stadgat samma kvalifikationer som för val till riksdagsman i Andra Kammaran, så har deremot Bälter Sven Ersson uttalat samma åsikter som jag i den af mig i ämnet väckta motion, eller att för valbarheten skulle fordras allenast rösträtt på kommunalstämma. Jag yrkar derföre återremiss af Utlåtandet till Utskottet, så att detta må sättas i tillfälle formulera ett nytt förslag i enlighet med de i reservationen uttalade åsikter.

Herr

Herr Rosenberg: Inom Utskottet kämpades ganska starkt derom, huruvida för valbarhet till nämndeman de principer skulle följas, som gälla för valbarhet till ledamot i Riksdagens Andra Kammare, eller dem som gälla för valbarhet till ledamot i kommunalvämd. Den åsigt, som slutligen segrade, var den, som finnes uttalad i Utskottets förslag, och vanns detta resultat hufvudsakligen genom den af landtdomrarne inom Utskottet lemnade upplysning, att nämndemansbefattningen numera sjunkit i anseende samt betraktas snarare såsom ett onus än såsom ett hedrande förtroendeuppdrag. Från min ort har jag dock ingalunda en sådan erfarenhet, och behöfver man der i sanning icke blygas för det sätt, hvarpå häradsnämnden är sammansatt. Just för att lyfta denna befattning i anseende och komma derhän att den icke betraktas såsom en drängsyssla, har nu Utskottet för valbarhet till nämndeman föreslagit vissa kvalifikationer; och medgifvas får väl, att den person, som icke eger jord till värde af 1,000 R:dr eller på arrende innehar fastighet till värde af 6,000 R:dr eller ock eger på annat sätt en årlig inkomst af 800 R:dr, icke heller har råd att uppehålla sig vid tingen och häfda anseende åt denna befattning. Då vid en föregående riksdag Lag-Utskottet, till följd af väckt motion, till Ständerna inkom med förslag att för valbarhet till nämndeman några bestämda kvalifikationer icke behöfde finnas, utan valet uppdragas åt kommunalstämman efter godtfinnande, uppträdde inom Bonde-Ståndet flere talare emot detta förslag, under yttrande att detsammans antagande kunde leda derhän att häradsnämnden komme att utgöras af drängar och torpare. Man ansåg då att Utskottet gått för långt i ena riktningen, likasom man nu finner att Utskottet gått för långt i en annan; och visar sig häraf svårigheten att göra alla till lags. Jag vill väl icke bestämdt motsätta mig hvarken afslag eller återremiss, ehuru detta sednare i närvarande stund, då Riksdagen är nära sitt slut, icke stort kunde tjena till annat än ett uttalande att Kammaren icke godkände Utskottets förslag, men skulle dock helst se om detta förslag vunne Kammarens bifall.

Herr Ola Jönsson: Denna fråga kan, likasom så många andra, ses från flera sidor. Vill man i nämndemansbefattningen se ett förtroendeuppdrag värdt att eftersträfvast, så bör man sluta sig till de åsichter, som uttalas i Herr Bälter Sven Erssons reservation, ty förmögenheten är då icke någon riktig grund för valbarheten, utan skulle det kunna hända att torparen eller drängen vore dertill mera lämplig än husbonden; men vill man åter betrakta denna befattning allenast såsom ett onus, så är det orätt att dermed belasta den mindre bemedlade. Då jag emellertid icke tror att till nämndemän väljas personer, som ogerna och med motvilja åtaga sig detta förtroendeuppdrag, tvekar jag icke att ställa mig på reservantens sida. Då jag således icke kan bifalla Utskottets förslag utan gillar de åsichter reservanten uttalat, anser jag mig böra påyrka Utlåtandets återremitterande till Utskottet. Skulle Utskottet icke vilja eller kunna inkomma med något bättre förslag, så är i allt fall icke något härmed förloradt, ty genom afslag vinnes ju icke något, men genom återremiss beredes åtminstone möjlighet för Utskottet att framlägga ett annat och bättre förslag, än det som i Utlåtandet innefattas.

Herr Ribbing: Då äfven jag delar reservanten Herr Bälter Sven Erssons åsigt, samt nu under diskussionen flere talare uppträd och instämt i reservationen, men tillika häntydt på den svårighet, hvaruti man är försatt, derigenom att samma reservation icke innehåller något bestämdt formuleradt förslag, och en återremiss nu vid slutet af riksdagen till sin verkan blir lika med ett afslag, så tager jag mig den friheten att såsom en utväg föreslå, att, med bibehållande i öfrigt af Utskottets förslag, deruti införas ett par modifikationer i enlighet med de i reservationen uttalade åsigt, så att förslaget i sin helhet skulle erhålla följande förändrade lydelse: "Underrätt å landet är Häradsrätt. Der dömer häradshöfding med tolf män, som i häradet bo och dertill valde äro. De tolf kallas häradsnämnd. Då ledigt rum i nämnden fyllas skall, varde i den eller de socknar, för hvilka ledigheten inträffat, val hållet å kommunalstämma. Ej må någon annan dertill väljas, än den som har rösträtt i kommunalstämma och fyllt 25 år; ej heller den som inuehar befattning i Konungens eller Rikets tjenst. Den, som de flesta rösterna erhållit, vare såsom nämndeman ansedd. Hvarje val sker för 6 år med rätt för den valde att efter 2 års tjenstgöring afsäga sig förtroendet. En hvar, som eger rösträtt vid kommunalstämma, ege vid valet lika röst. Uppstår fråga om den valdes behörighet eller om valet rätteligen skett, gifve Häradsrätten utslag deröfver, och gånge det utslag i verkställighet, ändå att klagan i högre Rätt föres. Den, som kallad varder att i Rätten sitta, på sätt nu sagdt är, vare pliktig att minst två år den tjenst förrätta, der han ej från orten flyttar, eller eljest gitter visa sådana hinder, att Rätten pröfvar skiligt honom dessförinnan entlediga. Ej skall dock den, som öfver sextio år gammal är, emot sin vilja till nämndeman väljas; ej heller vare någon, som ur nämnden afgått, skyldig att förr än sex år derefter låta sig åter inväljas".

Med denna lydelse kunde Kammaren slippa att återremittera Utlåtandet, hvilket nu i Riksdagens sista timme icke torde leda till något resultat; men Kammaren hade likväl vunnit just hvad som Herr Bälter Sven Ersson i sin reservation föreslagit, eller att för valbarhet till nämndeman skulle fordras allenast rösträtt å kommunalstämma samt uppnådd 25 års ålder, äfvensom hvad bemålde reservant i andra mom. af sin reservation föreslår, eller att nämndemän skulle väljas för viss bestämd tid.

Herr Uhr: Då jag tillhör deras antal, som påyrkat återremiss, så vill jag nu tillkännagifva, det jag afstår derifrån och instämmer i Herr Ribbings förslag.

Herr Bovin: Äfven jag får förklara, det jag icke har något emot att Herr Ribbings förslag bifalles; hvarföre jag afstår från mitt förra yrkande om återremiss.

Herr Jöns Pehrsson: Då nu icke någon annan återstår utom mig, som yrkat återremiss af Utlåtandet, så får jag förklara, det äfven jag afstår från detta yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen framställde proposition på bifall till Utskottets förslag, och, då såväl denna proposition

som proposition på återremiss besvarades med öfvervägande nej, dernäst på bifall till det af Herr Ribbing framlagda, här ofvan intagna redaktionsförslag, som af Kammaren antogs.

Mot detta Kammarens beslut reserverade sig Herrar *Bergström, Björck, Witt, Carl Ifvarsson, Arfredson* och *O. B. Olsson*.

Utskottets hemställanden sid. 13 och 14.

Biföllos.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag angående de beslut, som enligt här ofvan intagna § § denna dag blifvit fattade.

§ 11.

Föredrogos ånyo men bordlades *andra* gången:

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 25 samt

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 75 och 76.

Bordlades *första* gången:

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 15,

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 77 och 78,

Andra Kammarens Enskilda Utskotts Betänkande N:o 43 samt

Riksdagens Kansli-deputerades Memorial N:o 6.

§ 12.

Föredrogos och godkändes förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, afgifna af:

Bevillnings-Utskottet, N:o 57, angående villkoren för bränvinstillverkning;

Stats-Utskottet, N:is 58—66, angående reglering af utgifterna under Riksdagens första—nionde hufvudtitlar;

Stats-Utskottet, N:o 67, angående ersättning för sådana af Arméförvaltningen och Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade;

Stats-Utskottet, N:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående anslag till ombyggnad och reparation af de Kongl. hofstallen å Blasieholmen och vid Röda Bodarne;

Stats-Utskottet, N:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående rättighet för fjerdingsman, som beordras till tjänsteförrättning utom sitt distrikt vid bevaringsmönstringar, marknader och dylikt, att för sådan förrättning uppbära särskild ersättning;

Banko-Utskottet, N:o 70, angående utfärdande af förnyad ansvarighetslag för Riksdagens Fullmäktige i Banken;

Banko-Utskottet, N:o 71, angående utfärdande af förnyad ansvarighetslag för de af Riksdagen förordnade styrelseledamöter för lånekontoren i orterna;

Banko-Utskottet, N:o 72, angående utfärdande af ny instruktion för Riksdagens Revisorer öfver diskontkontoret i Stockholm samt lånekontoren i orterna;

Banko-Utskottet, N:o 73, angående utfärdande af ny instruktion för Riksdagens Revisorer af Riksbanken;

Banko-Utskottet, N:o 74, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning;

Banko-Utskottet, N:o 75, med förslag till Riksdagens skrivelse till Herrar Fullmäktige i Riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet;

Stats-Utskottet, N:o 77, angående utfärdande af förnyade instruktioner för Riksdagens Revisorer af Stats- och Riksgäldsverken;

Stats-Utskottet, N:o 78, angående statsbidrag för vägars anläggning och förbättring, hamnbyggnader och kanalarbeten äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag m. fl. dylika föremål;

Stats-Utskottet, N:o 79, angående allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under denna Riksdag beviljats för väganläggningar och vägförbättringar, hamnanläggningar, kanaler och andra vattenkommunikationer, äfvensom för sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Riksdagens kanslis förslag till §§ i Riksdagsbeslutet:

N:o 8 angående bankörenden; och

N:o 9 angående val af Fullmäktige och deras suppleanter i Riksbanken och Riksgälds-kontoret.

Sammanträdet slutades kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Thorsdagen den 9 Maj.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Upplästes och godkändes dels protokollet för den 1 innevarande månad och dels protokollsutdrag, angående Kammarrens i gårdagens sammanträde fattade och under §§ 4, 6, 7, 8, 9 och 12 af då förda protokoll antecknade beslut.

§ 2.

Beviljades ledighet från riksdagsgörömlen åt Herr *Hedlund* under 8 dagar från den 11 samt åt Herrar *Hedenberg* och *Kjellson*, den förra 2 dagar och den sednare 6 dagar, räknade från den 13 uti innevarande månad.

§ 3.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 25, angående beräkningen af tullmedlen, postmedlen, stämpelpappersafgiften och bränvinsbränningsmedlen.